

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v pouk in zabavo.

Izhaja vsak četrtek in velja s poštnino vred in v Mariboru s pošiljajem na dom za celo leto 4 K, pol leta 2 K in za četrt leta 1 K. Naročnina za Nemčijo 5 K, za drugo izvenavstrijsko deželo 6 K. Kdor hodi sam pouk, plača na leto samo 3 K. Naročnina se pošilja na: Upravišče „Slovenskega Gospodarja“ v Mariboru. — List se šepadlja do odpovedi. — Udje „Kotel, tiskovnega društva“ dobivajo list brez posebne naročnine. — Posamezni listi stanejo 10 vin. — Uredništvo: Koroška cesta št. 5. — Rokopisi se ne vračajo. — Upravišče: Koroška cesta št. 5, vsprejema naročnine, inserate in reklamacije. — Za inserate se plačuje od enostopne petitvrste za enkrat 15 vin., za dvakrat 25 vin., za trikrat 36 vin. Za večkratne oglase primeren popust. Inserati se sprejemajo do torka opoldne. — Na zaprte reklamacije so poštnino proste.

Vojska s Srbijo pred zimo končana!

Naši uspehi proti Srbom pri Šabcu na mišarskih višinah. — Naši uspehi proti veliki srbski armadi pri Krupanju in Kostajniku. — Srbi se od Krupanja umikajo proti Valjevu, mi se pomikamo za njimi. — Na Rusko-Poljskem se naše čete mirno razvrščajo v novo bojno črto. — V Galiciji ni večjih bojev. — Turki se v Kavkazu uspešno vojskujejo proti Rusom. — Turki se bodo v Egiptu spoprijeli z Angleži. — Ob južnoameriški obali Čile nemške ladje premagale angleške. — Japonci zavzeli nemško trdnjavo Tsingtau. — Avstrijska križarka „Cesarica Elizabeta“ se sama potopila. — Na francoskem bojišču položaj neizpremenjen.

Avstrijsko-srbsko bojišče.

Maribor, dne 10. novembra.

General Potiorek, ki vodi naše čete proti Srbom, je izdal pomenljivo armadno povelje, v katerem se glasi: „Zadnje sovražnikovo moč hočemo zlomiti in to vojsko končati, še predno zima nastopi“. Tem besedam bo na milijone avstrijskih prebivalcev pristavilo: Dal Bog!

Zadnji čas kaže avstrijska armada na jugu posebno živahnost in delavnost. Najprej je v južnoizhodni Bosni zapodila Srbe, ki so prodrli že precej blizu Sarajeva, čez mejo na srbska tla nazaj. Potem so prihajala kmalu poročila, da naše čete tudi na severni in severno-izhodni meji prodirajo v srbsko ozemlje. Prekoračile so Savo in Drino. Ozemlje med Savo in Drino, takozvana Mačva, je prišlo v naše roke. Čete, ki so prekoračile Savo, so zavzele kraje: Ravnje, Rača, Bogatič in Šabac. Pri Lešnici so druge čete prekoračile Drino in prisilile Srbe, da so se umaknili na Čer-Planino in na višine okoli Mišarja. Tukaj se še sedaj bijejo boji. Srbi se obupno branijo. Višine pri Mišarju so že v naših rokah. Obenem smo ujeli 200 Srbov. Tretji del naših čet je prekoračil Drino pri Zvorniku. O njegovih uspehih govori uradno poročilo, da je z veliko hrabrostjo zasedel v prostoru okoli Krupanje okop za okopom. Dne 8. oktobra pa se mu je posrečilo zavzeti tudi zelo važno srbsko opirališče pri Kostajniku, ki je veljalo za nepremagljivo. Srbska armada je na Čer-Planini torej od treh strani že obkoljena in ko bo vržena s te planine ter se morala umikati proti Valjevu, bo imela trnjevo pot ter bo morala zelo paziti, da je ne sterejo

trde klešče avstrijske armade. Srbske čete, vržene pri Krupanju in Kostajniku z velikimi izgubami iz svojih postojank, stojijo pod poveljstvom generalov Sturm in Bojović ter znašajo okoli 120.000 mož. Sedaj se naglo umikajo proti Valjevu.

Širile so se te dni po italijanskih in švicarskih listih vesti, da je Srbija zaprosila pri Avstriji za mir. Neumevno bi to ne bilo. Srbske izgube v zadnjih bojih so izredno velike, vojna sreča jim je popolnoma obrnila hrbet in bati se jim je v bližnjem času popolnega poraza. Pomoči pa od nikoder! Zato bi bilo umevno, ako bi Srbija prosila za mir, a verjetno ni, dokler se Srbija ni popolnoma odrekla ruskemu pokroviteljstvu. Sedaj mora v svojo nesrečo plesati, kakor ji žvižga ruski stric.

Na srbskem bojišču imamo torej pričakovati pred zimo važnih dogodkov.

Z Bogom za cesarja in domovino!

Budimpešta, dne 9. novembra.

General Potiorek, poveljnik avstrijske armade proti Srbom in Črnogorcem, je izdal na svoje čete sledeče armadno povelje:

„Vojaki V. in VI. armade!

Prišla je zopet prilika, da zgrabimo sovražnika, ki stoji pred nami, z združenimi močmi ter kronamo svoje dosedanje vojne uspehe z odločnim napadom. S tem dosežemo zaželjeni bojni uspeh: popolni poraz našega sovražnika!

S svežimi silami, prepojeni z junaškim duhom, na duši in telesu po trimesečnih bojih utrjeni, stojimo pred utrujenim in izčrpanim sovražnikom, kater

že delj časa obžaluje svojo nepremišljenost, da je začel proti nam sovražno nastopati.

Tako hočemo Avstrijci zlomiti zadnjo silo sovražne armade ter na ta način vojsko še pred zimo dokončati. Sovražnik je kriv, da ima ta vojska za vas mnoge tako hude posledice.

Vojaki! Vaše junaštvo, katero je naš najvišji vojaški poveljnik, naš cesar, že tolikokrat pohvalil, mi daje jamstvo, da boste tudi v tem trenutku vsi kot eden mož imeli pred očmi prisego, ki ste jo storili, kakor tudi vojaško dolžnost, ki vam pravi, da morate zvesto služiti vzhodu mnogih, na bojišču padlih avstrijskih junakov. Upam, da se ne boste ustrašili, žrtvovati svojo kri in svoje življenje, samo, da premagamo sovražnika.

Avstrijci korakajo proti Valjevu.

120.000 Srbov pognanih v beg.

Dunaj, dne 9. novembra.

S srbskega bojišča se uradno poroča: Naše prodiranje na južnem bojišču splošno ugodno napreduje. Med tem, ko so naše čete, ki korakajo na črti Šabac—Lješnica (od severa iz pokrajine Mačva proti jugoizhodu) zadele ob hud odpor sovražne armade, je dosegel oni del avstrijske armade, ki prodira v prostoru med Loznico—Krupanjo—Ljubovijo (od Drine proti izhodu) izvanredno lepo zmago nad Srbi.

Sovražna armada, ki je na tej črti stala proti nam, je bila sestavljena iz srbske III. armade. Poveljevala sta ji general Sturm (od I. armade) in gene-

LISTEK.

Pismo iz Galicije.

(Piše praporščak dr. Andrej Vebler državnemu poslancu dr. Benkoviču, pri katerem je odvetniški koncipiast.)

Ob Sanu, 30. oktobra 1914.

Velečenjeni gospod doktor! Po daljšem odmoru imam nekoliko več priložnosti, napisati Vam par vrstic in naslikati svoje križe in težave na bojnem polju. —

Okoli 18. avgusta je prišla naša divizija honved-huzarjev v Lvov. Jaz sem bil prideljen k oskrbovalni koloni. Kakor hitro je bila kolona sestavljena in preskrbljena z živežem (cela kolona se deli na 6 pododdelkov, vsak pododdelek ima 87 vozov in prevaža živež za celo divizijo za jeden dan), so nas poslali v smeri proti Kamionki. Konec avgusta so se bili izhodno od Lvova okoli Kamionke, Przemysla in Dunajeva krvavi boji, v katerih je zlasti naš — 3. graški — kor velikó trpel. Kakor sem pozneje — čez en mesec — izvedel, je bil v tej bitki ranjen tudi moj brat Jože od X. regimenta. Težko ranjenega so prenesli v bolnišnico. Toda od tistega časa ne piše nič, tako da moramo slutiti, da je ali umrl vsled poškodb, ali pa se nahaja v ruskih rokah.

Pri Kamionki smo dne 25. avgusta prvič občutili premoč ruske artilerije. Naše čete so se morale umikati, naš tren je pri tem trpel precej škode. Od 1. do 11. septembra se je bila na črti Grodek—Ja-

nov—Rava-Ruska velika bitka. Dasiravno so se naše čete junaško branile, kljub temu smo se morali tudi po tej bitki pri Janovu—Rava-Ruski—Tomašovu umakniti. Vzroki: 1. Naše levo krilo, ki je prej preko Krasnika, Lublina, Komarova na Rusko-Poljskem uspešno prodiralo, je bilo pri Tomašovu vrženo nazaj. V sled tega se je bilo bati, da nas Rusi zajamejo. 2. Morali smo dobiti stik z nemško armado, ki je imela priti nam na pomoč. 3. Premoč ruske armade. Splošno se sodi, da razpolagajo Rusi z res ogromnimi množicami vojaštva. Posebno močna je ruska artilerija, ki je povrh tega tehnično izborna — zlasti poljske havbice. Končni vzrok, a ne najzadnji, da smo se morali umikati, je bilo izdajstvo na celi črti. Moskofilsko izdajstvo je slavilo prave orgije. Naše vojaštvo je bilo na lastni zemlji — v sovražni deželi. Civilisti — Rusini — so kot špijoni izvovali vse važne postojanke in jih sporočili Rusom. Signalni — zvonjenje v cerkvah, požari itd. — so oznanjali prihod naših vojakov. Ni se torej čuditi, da smo zlasti v začetku silno trpeli.

Od 11. septembra so se naše armade (1., 2., 3. in 4.) umikale preko Przemysla v smeri proti Jaslo—Gorlice—Novi Sandec—Tarnov—Krajkov. Tu smo zavzeli silno dobre pozicije. Iz domovine so prišle nove sveže čete na pomoč. Iz Nemčije pa je prihitelo več nemških korov. Na potu od Rava-Ruske do Novega Sandeca sem prišel trikrat s svojim trenom v bližino ruske artilerije: 12. septembra pri Smolinu, 13. septembra pri Javorovu in 14. septembra pri

Krakovíce-u. Vsakokrat je bil naš tren silno poškodovan, osobito pri Javorovu. Srečnemu slučaju se imam zahvaliti, da sem pravočasno „odišel“ iz Javorova, sicer bi bil ujet.

Po hudi, mučni bolezni, ki me je mučila na potu od Przemysla skozi celi teden, po silnem pomanjkanju in težavah (dež, mraz, slabe poti, slaba oskrba z živili itd.), sem končno srečno prišel k naši diviziji, od koder sem bil začetkom meseca oktobra premeščen k VI. kornemu poveljstvu. Prideljen sam proviantnemu častniku. Skrbiva za dobro kuhinjo pri VI. armadnem poveljstvu. Vsake 3—4 dni se peljem v kako večje mesto nakupovat (sedaj v Rzeszov) živila. Življenje je tu prav prijetno.

Sedaj tičimo že drugi teden blizu Sana. Naše čete so še vedno na levem bregu. Vsi poskusi, priti na desni breg Sana, so se ponesrečili. Boji so splošno silno krvavi.

Naša nova ofenziva (napadalno prodiranje) je do sedaj dobro napredovala. Zdi se mi pa, da so Rusi zopet dobili silna ojačenja. Govori se, da se je moral Hindenburg pred Varšavo umakniti. Če je to res, potem se bomo morali i mi, ker bi nam sicer Rusi lahko padli v bok.

Izgube — ruske in naše — so bile dosedaj velikanske. Zlasti ruske! Govoril sem večkrat z ruskimi ujetniki, ki splošno hvalijo našo infanterijo. Znan je izrek našega poveljnika Borojeviča: „Ako bi imeli mi rusko artilerijo, bi bili že v Kijevu; ako bi Rusi imeli našo infanterijo, bi bili že na Dunaju!“

Najnovejša poročila se nahajajo pred inserati.

ral Peter Bojovič s šestimi divizijami. Skupna moč sovražnika je bila 120.000 mož.

Po junaški brambi je imela srbska armada v teh bojih, ki so trajali 3 dni, tako velike izgube, da se je morala umakniti proti Valjevu.

Naši zmagoviti zbori so dosegli včeraj zvečer višine pri Loznici, ki obvladajo pokrajino proti izhodu; pri Krupanji pa smo zasedli glavne grebene Sokolske Planine (južnoizhodno od Krupanje). Ujeli smo mnogo Srbov ter zaplenili veliko število vojnega gradiva.

Srbi izpraznujejo Belgrad.

Budimpešta, dne 9. novembra.

Tukajšnji listi pišejo, da so dobili iz Zemuna poročila, katera soglašajo v tem, da je položaj v Belgradu postal za Srbe nevarnejši in da so začeli Srbi že izpraznjevati mesto. V mestu so nastale razne kužne bolezni, posebno griža, legar in tudi kolera. Le redke vojaške straže se še nahajajo v mestni okolici. Mestna posadka se pripravlja na odločilno brambo mesta. Vojaški poveljnik je izdal na mestno prebivalstvo ukaz, da mora v nekaterih dneh zapustiti Belgrad. Iz Zemuna se je iz opazovalnega stolpa že dne 2. novembra opazilo 1500 obloženih vozov, ki so peljali razno blago v smeri proti Nišu.

Naši podonavski monitorji (topovski čolni) obstreljujejo srbsko belgrajsko utrdbo Kalimegdan. Smodnišnica, ki se nahaja blizu te utrdbi, je že zletela v zrak. Vest, da bi bila naša artilerija porušila mesto, so neresnične.

Zadnji boji za Šabac.

O bojih za srbsko mesto Šabac pripoveduje nek častnik, ki se je udeležil bojev, sledeče:

Na dan vernih duš je prišlo med nas novo življenje. Z jutranjo zoro se je začela strašna kanonada z naše kakor srbske strani, ki je trajala 24 ur. Naši monitorji (oborožene savske in donavske ladje) so začeli prvi ogenj; streljali so neprenehoma ves čas in pošiljali tisoč in tisoč strelcev. Proti večeru je postajalo streljanje vedno hujše. Tresla se je zemlja, hiše in obzorje. Mislim sem, da je nastopil sodni dan.

Šabac sam je bil zavrt v gost dim. Naši topovi so streljali na kraje, kjer so stali srbski topovi. Tu in tam je izbruhnil požar. Ponoči, okoli 2. ure, je nastal pravi pekel. Nastali so strašni trenotki, katerih ne more nihče pozabiti, kdor jih je doživel. Mislim sem, da pada nebo na zemljo. Zdelo se je, da ves Šabac z okolico do kakih 5 km gori. Glava se maje in kolena se tresejo od peklenkega tulenja topov. Delala se nam je pred očmi tema, ko smo videli, da bruh iz 200 topov 200 ognjenih jezikov, da lete po zraku ognjene ptice in po granate svojo peklenko pesem. Srbske kroglice so letele na našo stran kakor gost dež. Na nekaterih krajih je Sava vsled strelcev

Kedaj bo konec te svetovne vojske? Po mojem mnenju je vse odvisno od odločilne bitke v pravih dneh. Dosedanji uspehi nemške armade v Belgiji so nam porok za končno zmago Nemcev nad združenimi Angliji in Francozi. Dokler ne bo vojska v Franciji končana, je naša naloga: po možnosti prodirati; ako ne, držati rusko-številske armade v šahu in zadrževati njeno ofenzivo. Na vsak način bo vojska še trajala mesece.

Galicija je v dosedanji vojski strašno trpela. Kamor so prišli kozaki, je vse oropano in požgano. Kamor clovek pogleda, povsod beda. Izgube živinje so samo od krompirja. Po cele tedne niso uživali kruha. Sol in petrolej je med navadnim prebivalstvom redka izjema. Ako ne pride na pomoč vlada z izrednimi podporami, bo po zimi v Galiciji — lakota.

Tudi kolera še razsaja ponekod, ne samo med vojaštvom, ampak tudi med civilisti.

Pravne razmere za časa vojske: kdor je kolikaj osumljen, da vohuni, pride pred vojaški sod. In čestokrat ga po kratkem zaslišanju prič obesimo na prvi drog. Tu smo jih obesili že šest. Kjer so bili Rusi, so začasno upeljali civilno upravo, ki pa je bila čisto — ruska. Kozaki so ropali, kakor se jim je zljubilo. Drugo rusko vojaštvo je nekoliko boljše.

Za časa vojske sem se naučil precej dobro po poljsko govoriti in nekoliko malorusčine. Sedaj se učim pridno ruščine.

Na domovino mislim neprestano. Kamor sem prišel, povsod sem povpraševal, kje se nahaja tretji kor, kako se bijejo naši slovenski fantje. Vsikdar pa sem izvedel: slovenski polki (17. in 87. pešpolk itd.) so se bili junaško kakor levi. Vsled tega imajo tudi velike izgube. Veliko slovenske krvi je prelite v Galiciji. Za domovino! Morda tudi za novo poljsko: „ojezyzno“. Za „Novo Poljsko.“ Bog daj!

Ko žari na zapadu zarja zahajajočega solnca, mislim na dom. Iz bližine se sliši gromenje topov in prasketanje pušk, moje misli pa hifijo v naše lepe slovenske kraje. Kaj je novega doma? Ali se še kdaj povrnejo vsi bratje in znanci? Ko mi lega srnec na oči, mislim na dom, na znanca in prijatelje, ki so že ranjeni ali celo padli. Neprestano, pri vsaki priliki mislim na domovino. Bog jo čuvaj v teh viharnih časih! „O domovina, kako Te je treba ljubiti, ve samo tisti, ki Te je zgubil, ki hrepeni po Tebi!“

Kaj je novega v Celju? Pozdravljam znani naš „torkov krožek.“ Gotovo se je zelo skrčilo.

Iskreno pozdravljam tudi Vas in Vaši milostljivi sporočam svoj poklon!

visoko vskipela in dvigala vodo. Monitorji so pluli neustrašeno po Savi, razsvetljevali srbske postojanke, streljali in donašali municijo sem in tja. Vsa srbska stran je bila razsvetljena. Srbi so bežali izza okopov, ranjeni so se plazili po trebuchih, umirajoči so vzdihovali in se vili v smrtnih bolečinah, zrak pa je napolnjevalo upitje in jokanje, da so se nam rosile oči. Tu pa tam je kdo klical na pomoč nebo in svetnike, ranjenci so pa prosili drug drugega pomoči. Nekateri so se držali za prsa, drugi so se plazili k Savi, da si z vodo omočijo rano. Vse to sredi strašnega peklenkega rjovenja topov, streljanja ročnih in strojnih pušk.

Višek boja je bil naš naskok! Trobente so zabučale in trobile na naskok, iz sto in sto grl je zorilo: Hura, hura! Naši so naskočili srbske okope. Pred njimi gredo častniki s sabljami v rokah: Napre junaki, živela domovina, naprej v imenu božjem! Tako hrabre poveljniki armade v vseh jezikih. Nastal je strašen boj. Stal sem nekaj sto korakov zadaj v mrzli noči. Kri mi je oledenela v žilah in zdelo se mi je, da mi je zamrlo srce. Bije se strašen boj z bajoneti ob okopih, topovi streljajo v zadnje sovražne vrste.

Nastal je odmor za nekaj minut. Nato se je začelo iznova. Sovražnik začne bežati; izgubil je vse tri vrste okopov, topovi streljajo nanj od strani in infanterija mu je vedno bližje za petami. Naši korakajo v mesto.

Naši vojaki veselo vzklikajo, sovražnik pa beži v neredu proti mestu Valjevo. Branitelj Šabca, nek polkovnik z več častniki in moštvom, je obkoljen od naših čet. Moštvo se je udalo, polkovnik se je pa ustrelil z lastnim samokresom. Na carinski zgradbi ob Savi se je pa pokazala avstrijska zastava!

Dani se, boj je ponehal in Sava teče okrvavljena mirno naprej, kakor bi pela mirno pesem padlim junakom. Del naše vojske preganja sovražnika, drugi obvezuje ranjence in pokopava mrtlice, tretji zbira ujetnike. Upehani so, izdelani in izmučeni; na obrazih se jim bere žalost. Solnce je zopet izšlo, po Savi vozijo zopet čolni, ki so tri mesece počivali. Šabac je padel, rodno mesto pokojne kraljice Drage Mašin.

Japonci zavzeli Tsingtau.

Križarka „Cesarica Elizabeta“ se sama razstrelila.

Nemška trdnjava Tsingtau na Daljnem Izhodu je dne 7. novembra padla Japoncem v roke. Branila se je že od 15. avgusta. V trdnjavi je bila skoraj gotovo tudi avstrijska posadka naše križarke „Cesarica Elizabeta“, ki se je ob vojni napovedi Japonske nahajala v tsingtauskem zalivu ter ni mogla več uiti. Ker pa radi svoje starosti — zgrajena je bila že leta 1893 — tudi ni mogla priti v kaki pomorski bitki v poštev, zato so jo avstrijski mornarji sami razstrelili, da ne pride v sovražnikove roke. Posadka je odšla v Tsingtau. Na križarici je bilo več Slovencev, med njimi Ljubljčan Voje.

Kaj pripovedujejo slovenski junaki.

Bivši urednik Sl. Gospodarja piše z bojišča.

Gospod Ferdo Leskovar, bivši urednik našega lista, piše sedanjemu uredniku z bojišča v Galiciji pismo z dne 28. oktobra:

Tvoje dopisnico sem z velikim veseljem sprejel, pa še z večjim „Slovenskega Gospodarja“. Zdelo se mi je, kakor da me je prišel star prijatelj obiskat. List je šel takoj iz rok v roke, Prosim, pošlji mi ga redno. Hvala za pozdrave!

O vojnih dogodkih ti ne smem nič pisati samo toliko, da smo nagnali Rusa (v prostoru, kjer se jaz borim) že daleč nazaj in smo mu že vzeli važne postojanke. Naša artilerija je že prizadela sovražniku velikanske izgube. Tudi ko to pišem, ob 8. uri zvečer, pokajo naši topovi, Rusi pa pridno odgovarjajo. V tej vojski se je pokazalo, da je glavno orožje v vojski top. Če streljajo z velikim topom, krogla kar tul v zrak. Učinek mora biti grozen. Takšnih topov Rusi nimajo. — Spimo pa še vedno v šotorih, čeravno je že precej mrzlo. Zavijemo se v koce in spi se imenitno.

Kar sem izvedel iz bojne črte, je veselo. Naši slovenski polki se bojujejo z veliko hrabrostjo, vedno so v prvih vrstah. Predvčerajšnjim so gnali cele vrste ujetih Rusov mimo nas. Vsak dan jih priženemo nekaj. Če jih ženejo od vseh postojank toliko, potem jih mora biti tisoče in tisoče ujetih.

Naša armada prodira sedaj neprestano, kljub temu, da Rusi krevito branijo svoje postojanke. Mislim, da jih bomo tukaj kmalu popolnoma porazili.

Jesti imamo še dovolj, samo cigaret nič. Že tri dni nisem videl cigarete. Kupiti jih ni mogoče, ker jih ni. Smo daleč na zunanjih postojankah.

Sedaj pa končam. Oprostite slabi pisavi, pišem v šotoru na slami in me že zebe v prste. Sedaj se bom zaril v odejo in zaspal. Pozdrav vsem prijateljem in znancom!

Angleška mornariška slava gineva.

Dosedaj je veljala Angleška kot neomejena vladarica na morju. Bila je ponosna, da ji na morju ni nihče kos. Njeno brodogojstvo je bilo najštevilnejše na svetu. Anglija brez naselbin je imela nad 400 vojnih ladij.

Zadnji čas je tiho in mirno negovala svoje brodogojstvo Nemčija. Tiho in mirno, toda prav skrbno, Denarne razmere ji niso pripuščale, da bi si nabavila toliko število vojnih ladij kakor Anglija, tem bolj pa je pazila na izobrazbo pomorskih častnikov in vojakov. Vešči svojega posla, drzni v svojih voznjah, čuječi v nevarnosti, neusmiljeni v svojih bojih, to je bil cilj nemške mornarice. Sedanji boji kažejo, da je bil cilj dosežen! Pomislimo le na križarki „Emden“ in „Karlruhe“, ki sta strah angleške in francoske pomorske trgovine. In tudi dogodki zadnjih dni nam to dokazujejo. Dne 31. oktobra je prišel nemški podmorski čoln v Rokavskem kanalu čisto ob angleško obal pri Yarmuthu ter potopil angleško križarko „Hermes“. Že 300 let ni prišla nobena sovražna ladja ob angleško obal, sedaj pa ti preklicani in predrzni Nemci! Toda dne 1. novembra je zadela angleško brodogojstvo nova nesreča v južno-ameriških vodah. Ob obali južnoameriške ljudovlade Čile je nemško brodogojstvo, ki je ušlo Japoncem iz zaliva Tsingtau, premagalo angleške ladje, ki so križarile pri Čilu, da bi se združile z japonskimi in jih skupno napadle.

Pomorska bitka ob čilski obali.

Dne 1. novembra sta angleški ladji „Good Hope“ in „Monmouth“ naleteli na nemške križarke „Scharnhorst“, „Gneisenau“, „Leipzig“ in „Dresden“. Oboje ladjevje je plulo ob močnem vetru in visokih valovih v južni smeri. Nemške ladje so se bitki do solnčnega zapada izogibale, na kar jim je nudila luč velikih ugodnosti. Bitka je trajala celo uro. Na „Good Hope“ in „Monmouth“ je koj v začetku boja nastal požar. Vendar se je boj nadaljeval, dokler ni nastala skoraj popolna tema. Tedaj je bilo na „Good Hope“ slišati prvo razstrelbo. „Monmouth“ je spremenila smer svoje vožnje, toda zdelo se je, da ne more naprej. Vodila jo je „Glasgov“, ki se je bila ves čas boja borila z ladjama „Leipzig“ in „Dresden“. Tedaj se je sovražnik zopet približal in je poškodoval „Monmouth“. Tudi ladjo „Glasgov“ je vzela oklopna križarka za tarčo, vsled česar je „Glasgov“ odplul. Potem je sovražnik znova napadel „Monmouth“ ter jo težko poškodoval.

Nemci so izborno merili. Skoro vsi strelji so zadeli. Ko se je „Monmouth“ potopila, sta se „Gneisenau“ in „Scharnhorst“ približali križarki „Good Hope“, ki je bila mnogo močnejša kakor mala križarka „Glasgov“. „Gneisenau“ in „Scharnhorst“ sta mogli streljati iz 16 topov. „Good Hope“ je imela pravzaprav samo 2 velika topa. Tudi ta ladja je bila težko zadeta in je odplula. Med bojem se je posrečilo ladji „Glasgov“ zbežati. O usodi „Hood Hope“ ni nič natančnega znano, ker so se angleške ladje naglo umaknile in jih ni bilo mogoče zasledovati. Bržčas se je tudi „Good Hope“ potopila.

To smo Avstrijci!

(Piše svojim starišem na Polzeli Jožef Drolc, rezervni topničar pri avstrijski motorni bateriji, ki je porušila francoske in belgijske utrdbi.)

Gent v Belgiji, dne 26. oktobra.

Dragi stariši!

Srčno vas pozdravljam in vam naznanim, da gremo iz kraja v kraj kakor ptice-selivke. To je prijetno zame. Najprvo smo bili pri Namurju, drugi hudi boj je bil na francoski meji pri trdnjavi Mobež (Maubeuge). Tukaj je bilo veliko in močnih utrdb. Pa mi smo jih kmalu razbili. A tukaj so nas tudi sovražniki obsipali z granatami; celo po noči so nam pošiljali te zračne sršene, pa mi smo bili radi teh sršenov brez strahu.

Vojak se nekako privadi tej zračni godbi. Tukaj smo pokali 14 dni kar zaporedoma. To je bilo lepo slišati: pokanje na stotine topov, strojnih pušk in pa streljanje pehote. Zemlja se je tresla, živina je mukala po goščavah, nebo je zarelno po noči, ko so gorla mesta, trgi in vasi. Šrapneli so v zraku eksplodirali. So prizori, ki se ne dajo popisati. Sovražne utrdbi smo tako zdelali, da ni pediti zemlje ostalo cele na okrog, utrdbi pa so bile porušene do tal. Na tisoče ljudi smo pokopali pod razvalinami. Naša bomba leti 6 km (6000 m) visoko v zrak in potem pade s tako silo na tla, da se zakoplje 6 m v zemljo, v zid ali na kar prileti. V dolbini se potem razleti (eksplozija). To napravi strašno razdejavanje v enem samem hipu. Naši možnarji grozno učinkujejo. Teže ima naboj avstrijskega motornega možnarja 4 metercente. Nam se ne ustavi nobena ovira, ne beton, ne železo. Tukaj (pri Mobežu) so ujeli 45.000 Francozov; jaz sem jih videl, še stražil sem jih. Tako smo tukaj dokončali naše delo, potem smo šli nazaj na Bruselj, nato pa nad Antwerpen. Tam smo jih zopet dobro obdelali. To mesto je imelo 42 utrdb, pa je vendar padlo. To smo Avstrijci! Potem smo se podali z našimi baterijami nazaj v Kolin. Na vlakcu nas je zadela nesreča. Ne-